

Рос. укыватель. Зіставлення слів *укрыть, крыть, рыть* дозволяє відзначити їх схожість на фонетичному рівні, де *к* є вибуховим перед плавним приголосним. Рити можна заглиблення, тобто дірку, яму. Згідно зі спостереженнями лінгвістів, діра\ яма співвідносяться з ротом, яма = рот. Отже, *смысл рот* є символічною основою термінів: *рос. укыватель, укывательство, укывать, уккрытие, уккрыться, соккрытие* та ін.

Укр. слідчий. Слід, след асоціюється зі світлом, слід- це світло. *Смысл* світло у свою чергу пов'язаний зі своїм засобом - дірою. Діра ж - це знов-таки рот (і око). Відповідно до принципу "частина за цілим" рот/ом) співвідносні з обличчям, головою. Голова ж-це розум. У словах *след, следовательно, слідчий та ін..* відбита ідея відношення до об'єкта переслідування; ідея уважності, розуму; відповідно, ідея думки, дослідження. Отже, *смысл* розум/рот є символічною основою термінів *укр. слідчий, слідство; рос. след, следовательно, следственный, следствие.*

Аналіз розглянутого матеріалу дозволяє зробити такі висновки: 1) процес десимволізації лексики представляє собою семантичний процес, який здійснюється на основі використання різних видів переносів; 2) цей процес є універсальним процесом, що каузує формування ідеальних слів-знаків-термінів; 3) трансформація одного символу в кілька слів-знаків свідчить про його продуктивність та історичну давність.

ДЕЩО ПРО ПАРАДИГМУ ТЕОРЕТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ ЮРИДИЧНОГО ТЕРМІНОЗНАВСТВА

Доп. – Василенко М., студ. Сумської філії НУВС.
Наук. кер. – доц. Василенко В.А.

Головним структуротвірним елементом наукового тексту є термін. Проте терміни не є однорідними за своєю будовою, семантикою та функціями у тексті. На особливу увагу заслуговують терміни, з огляду на те, що вони слугують для повідомлення нової інформації.

Останніми роками зростає інтерес до функціонально-комунікативного вивчення мови внаслідок поширення контактів та можливостей обміну інформацією з різних галузей науки. Посилена увага до питання термінотворення зумовлена необхідністю дослідження лінгвістичних та прагматичних аспектів термінології в юридичних текстах,

Об'єктом нашої статті є терміни в текстах юридичної спрямованості. Проблеми семантики, деривації та тенденції розвитку термінологічних одиниць фахової лексики вивчали вітчизняні та зарубіжні дослідники, зокрема В.Н.Лейчик. Проте немає узгодженого розуміння таких понять, як термін, термінологічне словосполучення, термінологізація, детермінологізація, парадигма теоретичних концепцій термінознавства.

Термінологія функціонує не ізольовано, а у поєднанні із загальноновживаною лексикою, при тому у спеціальному тексті можна ідентифікувати семантично загальноновживану лексику та фахову. Підставою для розмежування є взаємозв'язок термінів та загальноновживаних слів стосовно різних понять.

Терміни в мові науки використовуються у своєму прямому значенні, вони потребують реле вант ного вживання. Для виявлення лінгвістичних особливостей термінології, зокрема юридичної, правомірним є осмислення джерела формування та лексико-граматичних параметрів. А це потребує врахування системи, до якої належить досліджувана термінологія, бо лексичний склад мови є загальним фоном для термінології.

Юридична термінологія - це прошарок лексики, яка обслугує правознавство і пов'язана з юриспруденцією як наукою, як фахом, як сферою професійної діяльності. Особливість юридичної термінології порівняно з іншими термінологічними системами полягає у своєрідних словотворчих моделях, у специфіці її становлення та розвитку. До юридичної термінології відносять назви предметів, дій, явищ, пов'язаних з юриспруденцією та її функціонуванням у суспільстві. Функціонування юридичної термінології передбачає

інтерпретацію уточнення понять "термінологічне поле" і "дискурс". Термін є членом будь-якої термінології, в межах якої він має одне значення. У своєму полі термін - слово набуває точності та однозначності. Термін у кожній терміносистемі співвідноситься з тими чи іншими поняттями.

Аналізуючи сучасну юридичну термінологію у генетичному ракурсі, ми розрізняємо ті джерела, з яких запозичені терміни, та шляхи створення термінів засобами деривації. Процес утворення спеціальних термінів передбачає осмислення їх як слів, які утворюються за моделями. Базовими терміноелементами є греко-латинські за походженнями морфеми, які стали міжнародним термінологічним фондом.

Аналіз текстової фактури показав, що значний відсоток термінів - це слова, запозичені з інших мов. У юридичному тексті, наприклад, можна виділити наступні категорії термінів:

- неоніми (терміни, які виражають нові поняття, тобто поняття, невідомі усім фахівцям відповідної галузі знань або переважній більшості фахівців, за винятком авторів та їх послідовників);
- інформативні маркери (терміни-нотоніми, які виражають складні вузькоспеціальні поняття, ймовірність неповного або неточного розуміння яких і досить великою);
- індикативні маркери (терміни-нотоніми, які виражають базові поняття відповідної галузі знань);
- нотоніми.

Процес створення юридичної термінології сягає коріннями у середньовіччя, коли починали зароджуватися правові відносини між соціогрупами.

Юридичні терміни вживаються практично в усіх ділових паперах, і документ має юридичну основу, якщо він набуває юридичної сили і може розглядатися в суді, в іншому разі його не можна кваліфікувати як документ.

Тенденція до гібридизації терміна (творення термінів у результаті міжмовного контактування як взаємодії морфоелементів своєї та чужої мови для номінації спеціального поняття) помітно і закономірно активізувалась у

східнослов'янських мовах в останні десятиріччя, ілюструючи взаємодію національного та іншомовного на морфемному та словотворчому рівнях, бо "мовна актуальність є реалізацією мовних потенцій тих сфер, де є наявною та чи інша упорядкованість конститuentів уїхніхвзаємозв'язках".

Процеси гібридизації заслуговують поглибленого вивчення на багатому і різностильовому матеріалі національної мови. Це дозволить описати специфіку "входження" запозичень (наприклад, із дистантно споріднених мов) у лексико-семантичні та словотворчі зв'язки з автохтонними морфоелементами як оригінальний спосіб неологізації. Типологію морфемної гібридності у сфері національної термінології на матеріалі близькоспоріднених російської та української мов досліджується у багатьох роботах.

Юридичні терміни входять у правову літературу різних жанрів. Дискурсний аналіз свідчить про те, що терміни є інтеркатегоріальні та інтердисциплінарні. Створення юридичних терміноелементів зумовлено передусім суспільними процесами, міжсоціальними процесами та відносинами. Терміни різних галузей знань утворюють в українській мові свої системи з внутрішньою впорядкованістю компонентів. Знайти оптимальну відповідність цих систем - важливе завдання сучасної філологічної науки.

ТРАГІЧНИЙ ЛІТОПИС ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

Доп. - Гайдіна Ю.В., ЖТ-41.

Наук. кер. – доц. Євграфова А.О.

В історії української мови було чимало драматичних моментів: вона не раз офіційно заборонялася, ставилась "під сумнів", лукаво витискувалася з різних сфер ужитку царською (у XIX ст.) або ж радянською (у XX ст.) владою заради "общерусского языка"... Причому кожного разу лінгвістичні